

«ТАСДИК МЕКУНАМ»
Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор
Хушвахтзода К.Х.
« 13 » _____ соли 2020

ХУЛОСАИ

ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Диссертатсия дар мавзӯи «Мусодираи молу мулк ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ» дар кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро карда шуд.

Дар давраи оmodасозии диссертатсия Зокирзода Зафар Хайрулло ҳамчун аспиранти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳисоб мерафт.

Мавсуф соли 2013 шубҳаи рӯзонаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯйи ихтисоси ҳуқуқшиносӣ хатм намуд.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ соли 2019 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дода шудааст.

Роҳбари илмӣ Шарипов Тақдиршоҳ Шарифович, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, профессори ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад.

Аз рӯйи муҳокима хулосаҳои зерин қабул гардид:

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба яке аз масъалаҳои муҳими назария ва амалияи ҳуқуқи ҷиноятӣ – мусодираи молу мулк ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ бахшида шудааст.

Муҳим будани мавзӯи диссертатсия дар он ифода меёбад, ки баъди пош хӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ ва соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии давлат тағйиротҳои

муҳим ба амал омаданд, ки ин ба сиёсати ҳуқуқи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон бетаъсир намонд. Дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои он ҳамчун арзиши олии эътироф гардида, ба ҳимояи ҳамаҷонибаи ҳуқуқи ҷиноятӣ таъмин шудаанд. Дар замони муосир қонунгузорию ҷиноятӣ ба сифати яке аз воситаҳои муҳими танзимсозандаи муносибатҳои ҷамъиятӣ баромад намуда, манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлатро аз таҷовузҳои ҷинояткорона хифз менамояд. Аз ин рӯ, мусодираи молу мулк ҷазое ба ҳисоб меравад, ки ба манфиатҳои моликияти хусусии одами мушаххас дахл дорад. Бинобар ин таҳқиқи масъалаи мусодираи молу мулк ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ ва паҳлуҳои дигари он барои Ҷумҳурии Тоҷикистон беш аз пеш муҳим мебошад.

Мусодираи молу мулк ҳамчун воситаи асосии ҳуқуқи ҷиноятии муқовимат бо бойшавии ғайриқонунӣ, пешгирии ҷиноятҳои хусусияти коррупсионӣ, террористӣ ва экстремистидошта баромад менамояд. Лозим ба қайд аст, ки аз соли 1989 инҷониб дар сатҳи байналмилалӣ гурӯҳи татбиқи чораҳои молиявии муқовимат ба софқорӣ пул амал мекунад. FATF – ташкилоти байнихукуматие мебошад, ки бо коркарди стандартҳои ҷаҳонии муқовимат бо софқорӣ даромадҳои бо роҳи ҷиноятӣ бадастоварда ва маблағгузорию терроризм машғул аст. Ҷумҳурии Тоҷикистон аъзои ин гурӯҳ аст. Бинобар ин, вобаста ба тавсияҳои гурӯҳи номбурда соли 2013 тағйири иловаҳо ба Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид гардидааст, ки табиати ҳуқуқӣ ва мазмуни мусодираи молу мулкро ба тағйиротҳои кулӣ дучор намуд.

Бояд хотирнишон сохт, ки дар м. 57 Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррароти нави ҳуқуқии мусодираи молу мулк мавҷуд мебошад, ки аз муқаррароти қаблан вучуддошта фарқ менамояд: дар он предмети мусодираи молу мулк, намудҳои он ва шароити қорбурдаш ишора карда шудааст, имкони қаблан ба қонунгузорию ҷиноятӣ номаълуми мусодираи маблағи пулӣ ба ҷои молу мулк (қ. 4, м. 57 КҶ ҚТ) ва ҷуброни зарари расондашуда (қ. 5, м. 57 КҶ ҚТ), намудҳои он ва шартҳои қорбурди он пешбинӣ шудааст. Вале масъалаҳои баёншуда шарҳи пурраи назариявӣ наёфтаанд. Номуайянии

муқаррароти қонун дар бораи мусодираи молу мулк, номувофиқати муқаррароти марбутаи КЧ ҚТ, Кодекси муурофиавии ҷиноятии ҚТ ва Кодекси иҷроӣ ҳазои ҷиноятии ҚТ аз як тараф, аз тарафи дигар дар фаъолияти мақомотҳои ҳуқуқтатбиққунанда душворихоро ба вучуд меоварад. Вобаста ба тағйироти дар боло зикршуда қонуни ҷиноятӣ аз мусодираи пурраи молу мулк ба мусодираи қисман ва махсус гузаштааст. Ин нуқта дар КЧ ҚТ инъикоси худро ёфтааст. Аммо тартиби амали он дар КМЧ ҚТ ба талаботи моддаҳои КЧ ҚТ ҷавоб наметаҳад. Яъне, моддаҳои дахлдори КМЧ ҚТ бояд амалиётҳои муурофиавӣ барои ошкор намудани молу мулки ғайриқонунӣ бадастовардашуда, барои маблағгузори терроризм, гурӯҳи муташаккили ҷиноятӣ, иттиҳодияи ҷиноятӣ (ташкilotи ҷиноятӣ) пешбинишударо муқаррар намоянд. Аз қисми ҳулосавии ҳукм бояд фаҳмо бошад, ки кадом қисми молу мулки маҳкумшуда ё кадом молу мулки ӯ бояд мусодира карда шавад. Танҳо дар чунин ҳолат принсипи дар мусодираи молу мулк гузоштаи КЧ ҚТ пурра амалӣ мегардад.

Бояд зикр намуд, ки дар ҚТ баъд аз ворид намудани тағйироту иловаҳо ба м. 57 КЧ ҚТ мувофиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Кодекси ҷиноятии ҚТ» аз 13 июни 2013, № 965 шурӯъ карда, ҳазои мусодираи молу мулк аз ҷониби судҳо камтар таъин гардидааст. Чунончи тибки маълумоти Раёсати омори судии Суди Олии ҚТ дар соли 2015 ҳазои мусодираи молу мулк танҳо нисбати 10 нафар, 2016 – 112 нафар, 2017 – 35 нафар, 2018 – 64 нафар, 2019 – 30 нафар маҳкумшуда таъин шудааст. Барои муқоиса ин намуди ҳазо соли 2012 нисбати 1320 нафар ва 2013 нисбати 1045 нафар таъин шудааст. Бинобар ин, тағйиротҳои ба м. 57 КЧ ҚТ воридшуда муносибатҳои навро ба фаҳмиши он на фақат дар назарияи ҳуқуқи ҷиноятӣ, балки дар амалияи ҳуқуқтатбиқсозӣ низ ба вучуд овардааст. Ниҳоят, дар шароити шаклгирии «ҳазои ҳуқуқӣ» дар муносибатҳои байналмилалӣ мувофиқсозии минбаъдаи қонунгузори ватанӣ дар бораи мусодираи молу мулк бо муқаррароти байналмилалии муқарраргардидаи ҳуқуқӣ, инчунин, омӯзиш ва истифодабарии моделҳои қобили қабули батартибандозии мусодираи молу мулк дар қонунгузори ҷиноятии давлатҳои хориҷӣ бисёр муҳимму муҳаббат ба назар мерасад.

Навгонии илмии диссертатсия дар он ифода меёбад, ки диссертатсияи мазкур нахустин пажӯҳиши мукаммали илмӣ оид ба мусодираи молу мулк ҳамчун ҷазои ҷиноятӣ дар Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор меравад. Навгонии аз ҷониби муаллиф пешниҳодгардида мафҳум, мақсад ва моҳияти мусодираи молу мулкро ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ фаро гирифтааст. Пешниҳод ва хулосаҳо оид ба тағйири қонунгузори ҷиноятӣи Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон равона гардида, мафҳуми мусодираи молу мулкро дар сатҳҳои мухталиф тақмил медиҳад.

Ба ҳимоя нуқтаҳои илмии зерин пешниҳод мегарданд, ки онҳо навгонҳои таҳқиқоти диссертатсияро ифода месозанд:

1. Таҳлили қонунгузори ҷиноятӣи давлатҳои пасошӯравӣ ҷиҳати муайян сохтани моҳияти мусодираи молу мулк вобаста ба ин, панҷ нуқтаи назар дар робита ба муайян кардани мусодираи молу мулк мушоҳида шуд:

а) эътирофи мусодираи молу мулк ба сифати яке аз намудҳои ҷазо, ки метавонад ҳамчун ҷазои иловагӣ маъмулан дар ҳолатҳои содир кардани ҷиноятҳои вазнин ва махсусан вазнин аз рӯйи ангезаҳои ғаразнок истифода шавад. Қонунгузориҳои Қазоқистон, Украина, Беларус ва Арманистон ин нуқтаи назарро пазируфтаанд. Чунин нуқтаи назар нисбат ба муайян намудани мусодираи молу мулк асосан аз таҷрибаи солҳои қаблии Давлати Шӯравӣ гирифта шудааст. Бо вуҷуд ин, мусодира ин ба таври маҷбурӣ ва ройгон ба ғайридаи давлат гузаронидани молу мулкест, ки новобаста аз манбаи даромад ба шахси маҳкумшаванда тааллуқ дорад. Имкон дорад молу мулки шахси маҳкумшаванда ба таври пурра ва ё қисман мусодира шавад. Вале дар тамоми давлатҳои зикршуда қонунгузорӣ рӯйхати молу мулки барои шахси маҳкумшаванда ва шахсони дар таъминоти вай зарурбударо мушаххас мекунад, ки он мусодира намешавад;

б) мусодираи молу мулк як намуди ҷазоест, ки метавонад фақат ба сифати ҷазои иловагӣ муайян гардад, вале дар чунин ҳолат, мусодираи умумӣ ё пурра истифода намешавад. Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Озарбойҷон ва Ҷумҳурии Туркманистон аз ин роҳ пайравӣ кардаанд ва ба қонунгузориҳои ҷиноятӣи миллии худ мусодираи ба истилоҳ махсусро дохил намуданд, ки

зери мафҳуми он ситонидани маҷбурӣ ва ройғони предметҳо ва молу мулк
фаҳмида мешавад, ки боиси содиршавии ҷиноят ё барои содир шудани
ҷиноят дар назар гирифта мешаванд ва ё бо роҳи ғайриқонунӣ ба даст оварда
мешаванд; олот ва воситаҳои, ки ҳангоми содир шудани ҷиноят истифода
мегарданд ва ё бо роҳи ғайриқонунӣ ба даст оварда мешаванд (КҶ Ҷумҳурии
Озарбойҷон); молу мулки бо роҳи ғайриқонунӣ ба дастомада (КҶ Ҷумҳурии
Туркманистон);

в) хориҷ кардани мусодираи молу мулк аз низоми ҷазо ва ба он додани
мақоми махсуси ҳуқуқӣ, ҳамчунин, маҳдуд сохтани он фақат ба молу мулк ва
предметҳои вобаста ба ҷиноят, яъне эътирофи фақат мусодираи махсус на
ҳамчун намуди ҷазо, балки чораи дигари дорои хусусияти ҳуқуқии ҷиноятӣ.
Дар Қонунгузори ҷиноятии Федератсияи Россия мусодираи молу мулк
ҳамчун чораи дорои хусусияти ҳуқуқии ҷиноятӣ эътироф гардидааст, ки
мутобиқи он аз ҳисоби ситонидани молу мулки ҷинояткор аввал манфиати
ҷабрдида қонеъ гардонида мешавад, сипас ситониш ба фоидаи давлат сурат
мегирад. Қонунгузори Литва низ аз ин нуқтаи назар пайравӣ намудааст
(мусодираи молу мулкро воситаи таъсиррасонии ҷиноятӣ эътироф кардааст).
Қонунгузори Эстония зимни даст кашидан аз мусодираи пурра ва қисман
онро ба низоми ҷазо ворид накардааст. Мувофиқи қонунгузори Молдова ва
Қирғизистон мусодираи молу мулк ба рӯйхати чораҳои амниятӣ дохил карда
шудааст. Мувофиқи қонунгузори давлатҳои мазкур фақат молу мулке
метавонад предмети мусодира қарор бигирад, ки олот, восита ва натиҷаи
амали ҷиноятӣ гардида бошад. Дар айни ҳол маъмулан ба таври дақиқ
рӯйхати ҷиноятҳои мушаххас мегардад, ки барои содир кардани ин ҷиноятҳо
имкон дорад мусодираи молу мулк сурат гирад. Ҳамчунин, дар ин асос
рӯйхати предметҳои, ки метавонанд мусодира шаванд, муайян мегардад;

г) даст кашидан аз чунин институти ҳуқуқии ҷиноятӣ, яъне мусодираи
молу мулк. Қонунгузори Гурҷистон бо ғайриконститутсионӣ шуморидани
мусодираи молу мулк ва аз Кодекси ҷиноятӣ хориҷ намудани он пайравӣ
менамояд;

д) хориҷ кардани мусодираи молу мулк аз низоми ҷазо бо эътироф кардани мусодираи пурра ва қисман новобаста аз манбаъи молу мулки шахси маҳкумшаванда, ки мавриди мусодира қарор намегирад. Ба ибораи дигар, моҳиятан бо пазируфтани мафҳуми мусодираи молу мулк дар қонунгузорӣ, ки он дар Кодекси ҷиноятии Моделии (намунавии) Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил пешниҳод шудааст, қонунгузор фақат ба мусодираи молу мулк мақоми махсуси ҳуқуқӣ бахшида, онро аз низоми ҷазо хориҷ намудааст. Аз ин нуқтаи назар қонунгузори Ҷумҳурии Ўзбекистон пайравӣ мекунад.

2. Мусодираи молу мулк ин бо ҳукми судӣ маҷбуран ба таври ройгон гирифтган ва ба моликияти давлат гузаронидани молу мулки бо роҳи ҷиноятӣ андӯхташудаи маҳкумшуда мебошад. Аломатҳои мусодираи молу мулк ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ аз инҳо иборат аст: а) мусодираи молу мулк чораи маҷбуркунии давлатӣ буда, дар ситониши маҷбурии молу мулк аз ҷониби мақомотҳои давлатӣ зоҳир мегардад; б) мусодираи молу мулк танҳо бо ҳукми айбдоркунандаи суд таъин карда мешавад; в) таъини мусодираи молу мулк ҳислати оммавӣ дорад; г) мусодираи молу мулк дар нисбати моликияти таъин мегардад, ки шахс бо роҳи ҷиноят дарёфт кардааст ва айби вай дар содиркунии ҷиноятҳо исбот шудааст; д) моҳияти ҷазодихандагии мусодираи молу мулк дар маҳрумкунии имкони корбурди моликият, чи ғайриқонунӣ дарёфтшуда ва чи дар ихтиёри қонунии айбдорбуда, зоҳир мешавад.

3. Чораҳои дорои хусусияти ҳуқуқии ҷиноятӣ чораи маҷбуркунии давлатие ҳастанд, ки дар низоми ҷазоҳои ҷиноятӣ пешбинӣ нашудаанд. Ҷазои мусодираи молу мулк ба фарқ аз чораҳои дигари хусусияти ҳуқуқии ҷиноятӣ дошта мустақилона таъин гашта наметавонад. Ба сифати объекти асосии таъсиррасонии ҷазои мазкур молу мулке баромад менамод, ки ҳангоми содиршавии ҷиноят ба даст омадаанд, молу мулке, ки дар фаъолияти ҷиноятии дар қонун муайяншуда истифода ё таъин шудаанд, инчунин, олот ва дигар воситаҳои содир кардани ҷиноят. Мусодираи молу мулк ҷазое ба ҳисоб меравад, ки ҳуқуқҳои молу мулкии маҳкумшударо маҳдуд месозад.

4. Зарурияти мавҷуд будани институти мусодираи молу мулк дар низоми

чазои ҷиноятӣ дар шароити муосири давлатдории ҚТ бо назардошти омилҳои зерин зарур аст: а) мавҷуд будани институти мусодираи молу мулк дар мубориза бо маблағгузори терроризм, гурӯҳи муташаккили ҷиноятӣ, воҳиди мусаллаҳи ғайриқонунӣ ва иттиҳоди ҷиноятӣ (ташкilotи ҷиноятӣ) саҳми беандоза дорад, чунки тавассути он ҷинояткорон аз базаи моддию молӣ маҳрум мегарданд; б) мавҷуд будани институти мусодираи молу мулк динамикаи содирӣ ҷиноятҳои ғаразнокро кам менамояд ва ба дигарон ибрат мегардад, ки аз роҳҳои ғайриқонунию ғаразнок бой гардидан бисёр оқибати баде дорад; в) мавҷуд будани институти мусодираи молу мулк ба мақсадҳои чазо, принсипҳо ва вазифаҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ мувофиқат менамояд. Бо дарназардошти омилҳои мазкур мақсади мусодираи молу мулк ҳамчун намуди чазои ҷиноятӣ чунин аст: барқарор намудани адолати иҷтимоӣ; пешгирии содиршавии ҷиноятҳои нав; барқарор намудани мақоми ҳуқуқи моликият; маҳрумкунии маҳкумшуда аз ҳуқуқҳои молу мулкӣ; ҷуброни моддӣ барои зарари расонидашуда; роҳ надодан ба таъмини моли терроризм, экстремизм ва ҷинояткори муташаккил.

5. Мақсади мусодираи молу мулк ин натиҷаи ниҳоиест, ки давлат, бо муқаррар сохтан ва истифода бурдани мусодираи молу мулк, чун намуди чазои ҷиноятӣ, кӯшиш дорад ба даст орад. Барқарор намудани адолати иҷтимоӣ маънои онро дорад, ки, чун ба ҷамъияту давлат дар маҷмӯъ бо ҷиноят зарар ворид карда шудааст, пас, бояд ҷуброни он аз ҳисоби маҳдуд ё маҳрум сохтани айбдор аз ҳуқуқу озодиҳо зарур аст. Мақсади барқарор сохтани адолати иҷтимоӣ нисбати шахси айбдоршаванда дар чазои одилона додан ба ҷинояткор ошкор мегардад. Ислоҳи маҳкумшуда ин даровардани тағйирот дар шахсияти ҷинояткор мебошад, ки дар натиҷаи он шахси маҳкумшуда дигар хавфнокӣро дар назди ҷомеа ва мардум гум мекунад. Пешгирии ҷиноят чун мақсади мусодира маҳз ба ҳуди шахси айбдор ва ба шахси дигар, ки молу мулки бо роҳи ғайриқонунӣ бадастовардашуда ё олоту воситаҳои содиркунии ҷиноятро истифода мекунанд, равона мегардад. Пешгирии ҷиноят, пеш аз ҳама, ҷиҳати ситонидани молу мулки ба айбдор мутааллиқ нигаронида шудааст, ки ба сифати воситаҳои содиркунии ҷиноят,

инчунин, барои маблағгузори терроризм, гурӯҳи муташаккил, иттиҳоди ҷиноятӣ (ташкилоти ҷиноятӣ) истифода карда мешавад ё таъин гардидааст. Маҳз бо худи факти ситонидани молу мулк давлат кӯшиш мекунад, ки истифодабарии предметҳои додасуда ё молу мулкҳо дар ҷиноят қатъ намояд.

6. Иҷрои дурусти ҷазои ҷиноятӣ дар намуди мусодираи молу мулк хусусияти таъсиррасонии иқтисодии ҷазоро таъмин намуда, барои ба таври ройгон гирифтани молу мулк бо роҳи ҷиноят бадастовардасуда, бартарафу пешгирӣ намудани дорошавии беасос ва, дар маҷмӯъ, барои барқарор кардани адолати иҷтимоӣ мусоидат менамояд. Баръакс, беасос таъин накардани ҷазои ҷиноятӣ ё худ таъмин накардани иҷроиши ҷазои таъиншуда ҳолатҳои дорошавии беасосро беаҳамият гузошта, дар шахси гунаҳгор ҳисси бечазоиро ба миён меоварад. Татбиқи дурусти институти мусодираи молу мулк барои ғанӣ гардонидани бучаи давлатӣ низ нақши муҳим дорад.

7. Барои сабук гардонии кори мақомотҳои тафтишотӣ ва таҳқиқи пешакӣ, ки марҳилаи аввали иҷрои мусодираи молу мулк (саҳехтараш: ҳабсгузорӣ ба миқдори молу мулк)-ро амалӣ менамояд, бояд рӯйхати молу мулки бо қарори суд мусодиранишаванда дар КМҶ ҚТ такроран оварда шавад.

Бобати мукамал гардонидани қонунгузори ҚТ ворид намудани тағйири иловаҳои зеринро судманд меҳисобем:

1. Қисми 1, м. 57 КҶ ҚТ бояд дар таҳлили зайл оварда шавад: «Мусодираи молу мулк ин бо ҳукми судӣ маҷбуран ба таври ройгон гирифтани ва ба моликияти давлат гузаронидани молу мулки бо роҳи ҷиноятӣ андӯхташудаи зерини маҳкумшуда мебошад». Ҳамчунин, дар бандҳои «а», «б» ва «в», қ. 1, м. 57 КҶ ҚТ ибораи «арзишҳо» ба «чизҳои қиматбаҳо» иваз карда шавад. Зеро арзишҳо маънои васеъ дошта, ҳаёти инсон, кадрҳои қимат, номус, саломатӣ ва ғайраро ифода менамояд ва ҳеҷ иртибот ба молу мулк надорад. «Чизҳои қиматбаҳо» бошад, маънои мушаххас дорад ва ба молу мулк рабт дорад.

Лозим ба қайд аст, ки маблағҳои пулӣ, чизҳои қиматбаҳо, суратҳисобҳои бонкӣ, саҳмияҳои ширкатҳо, амволи манқул ва ғайриманқул ва дигар молу мулк, барои маблағгузори на танҳо «терроризм», балки барои «экстремизм», «ғасби ҳокимият», «тағйир додани асосҳои сохтори конститутсионӣ», «тамомияти марзӣ» истифода мешаванд ё пешбинӣ шудаанд, мавриди мусодира бояд қарор дода шавад. Истифода ва ба назар гирифтани чунин истилоҳот мазмуни б. «в», қ. 1, м. 57 КҶ ҚТ-ро муназзам ва ғайр мегардонад. Ҳамчунин, истифодаи мафҳуми «арзишҳо» муайяну мушаххас нест, зеро «арзишҳо» ҳам хусусияти молу мулкӣ ва ҳам хусусияти шахсии ғайримолумулкӣ (ҳаёт, саломатӣ, кадрӯ қимат, обрӯ ва ғ.)-ро ифода менамояд. Илова бар ин, банди «г» қ. 1, м. 57 КҶ ҚТ бояд хорич карда шавад. Чунки ситонидани воситаҳои содир намудани чиноят чораи муурофиавист, на чораи чиноятӣ. Сарфи назар аз он ҳамчун чораи муурофиавӣ олот ва воситаҳои содири чиноят ситонида мешавад.

2. Қисми 5, м. 57 КҶ ҚТ ибораи «талофӣ гардидани» ба калимаи «чуброни» иваз карда шавад. Чунки зарари ба соҳиби қонунӣ расонидашуда чуброн мегардад, на талофӣ. Истифодаи калимаи «чуброн» фаҳмо ва муназзам ба назар мерасад. Ҳамчунин, калимаи «талофӣ», ки дар қ. 6, м. 57 КҶ ҚТ оварда шудааст, ба калимаи «чуброн» иваз карда шавад.

3. Қисми 7, м. 57 аз КҶ ҚТ хорич карда шавад. Чунки ин меъёри ҳуқуқӣ ба Конститутсияи ҚТ муҳолифат менамояд. Дар қ. 4, м. 20 Конститутсияи ҚТ омадааст: «Мусодираи пурраи молу мулки маҳкумшуда манъ аст». Дар сурати муҳолифати меъёрҳои қонунҳои қорӣ, аз ҷумла КҶ ҚТ, ба Конститутсияи ҚТ афзалият ба меъёрҳои Конститутсияи ҚТ дода мешавад.

4. Қисми 8, м. 57 КҶ ҚТ дар таҳрири зайл оварда шавад: «Мусодираи молу мулке, ки барои маҳкумшуда ва ашхоси то давраи қабули ҳукм дар таъминоташ буда заруранд, мувофиқи рӯйхати дар КИҶҚ ҚТ пешбинигардида, манъ аст». Феъли «манъ аст» дар қ. 4, м. 20 Конститутсияи ҚТ истифода бурда шудааст: «Мусодираи пурраи молу мулки маҳкумшуда манъ аст». Аслан, истилоҳоти қонунгузорӣ бояд як хел истифода бурда шавад, вагарна боиси нофаҳмиҳои матнҳои қонунгузорӣ мегардад ва

рақобати нодурусти меъёрҳои ҳуқуқиро ба миён меорад. Ҳамчунин, илова намудани ибори «ашхоси то давраи қабули ҳукм дар таъминоташ буда» дар қ. 8, м. 57 КҶ ҚТ бисёр муҳим ба назар мерасад. Зеро маҳкумшуда баъди баровардани ҳукми суд ба таври пурра дар таъминоти оила, фарзанд ва падару модараш қарор мегирад.

Диссертатсия дар кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ омода ва мавриди муҳокимаи илмӣ қарор гирифтааст. Муҳтавои асосии диссертатсия дар 21 мақолаи илмӣ инъикос ёфтааст. Аз ин шумораи мақолаҳо 10 номгӯяш дар мақолаҳои тақризшаванда ва тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҚТ мебошанд.

1. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1–М]. Зокиров, З.Х. История развития уголовного законодательства Республики Таджикистан о конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Вестник Таджикского национального университета (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2016. – № 2/6 (210). – С. 234–241.

[2–М]. Зокиров, З.Х. Конфискация имущества в международных нормативных актах [Текст] / З.Х. Зокиров // Вестник Российско-Таджикский (Славянский) университет (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2016. – № 4 (56). – С. 72–77.

[3–М]. Зокиров, З.Х. Конфискации имущества в уголовном законодательстве России и Центральной Азии [Текст] / З.Х. Зокиров // Известия института философии, политологии и права им. А. Баховаддинова Академии наук Республики Таджикистан (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2017. – № 3 (1). – 2017. – С. 153–159.

[4–М]. Зокиров, З.Х. Понятие и признаки конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Вестник Таджикского национального университета (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2017. – № 2/4. Часть I. – С. 252–257.

[5–М]. Зокиров, З.Х. Сущность конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Вестник Таджикского национального университета (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2017. – № 2/4. Часть II. – С. 216–222.

[6–М]. Зокиров, З.Х. Цель конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Вестник Таджикского национального университета (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2017. – 2/10. – С. 222–229.

[7–М]. Зокиров, З.Х. Цель конфискации имущества в теории уголовного права [Текст] / З.Х. Зокиров // Вестник Российско-Таджикский (Славянский) университет (научный журнал). Серия гуманитарных наук. – Душанбе, 2018. – № 1 (61). – С. 88–95.

[8–М]. Зокиров, З.Х., Шарипов, Т.Ш. Ташаккул ва инкишофи институти мусодираи молу мулк дар қонунгузории ҷиноятии Тоҷикистони Шӯравӣ [Матн] / З.Х. Зокиров, Т.Ш. Шарипов // Қонунгузорӣ (маҷаллаи илмӣ). – 2018. – № 3 (31). – С. 70–79.

[9–М]. Зокиров, З.Х. Мусодираи молу мулк дар назарияи ҳуқуқи ҷиноятӣ: мафҳум, аломатҳо ва моҳияти он [Матн] / З.Х. Зокиров // Қонунгузорӣ (маҷаллаи илмӣ). – 2018. – № 4 (32). – С. 77–83.

[10–М]. Зокиров, З.Х., Носиров, Д.К. Оид ба масъалаи мусодираи молу мулк дар Конститутсия ва Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / З.Х. Зокиров, Д.К. Носиров // Қонунгузорӣ (маҷаллаи илмӣ). – 2019. – № 1 (33). – С. 109–116.

2. Мақолаҳои илмие, ки дар дигар нашрияҳои илмӣ чоп шудаанд:

[11–М]. Зокиров, З.Х. Конфискация имущества в уголовном законодательстве Таджикской ССР (1917–1937 г.г.) [Текст] / З.Х. Зокиров // Журнал «Вестник Науки и Творчества»: Материалы Международных мероприятий Общества Науки и Творчества (Россия, г. Казань, март 2018 г.). – Казань, 2018. – № 3 (27). – С. 27–30.

[12–М]. Зокиров, З.Х. Особенности регулирования вопросов конфискации имущества в государствах ближнего зарубежья [Текст] / З.Х. Зокиров // Научное знание современности: Материалы Международных научно-практических

мероприятий Общества Науки и Творчества (Россия, г. Казань, март 2018 г.) / под общ. ред. С.В. Кузьмина. – Казань, 2018. – № 3 (15). – С. 40–42.

[13–М]. Зокиров, З.Х. Понятие конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Журнал «Science Time: Материалы Международной научно-практических конференций Общества Науки и Творчества (Россия, г. Казань) за март 2018 г. – Казань, 2018. – № 3 (51). – С. 9–15.

[14–М]. Зокиров, З.Х. Конфискации имущества: понятие, сущность и ее признаки [Текст] / З.Х. Зокиров // Научное знание современности: Материалы Международной научно-практической мероприятий Общества Науки и Творчества (Россия, г. Казань) за сентябрь 2018 года / под общ. ред. С.В. Кузьмина. – Казань, 2018. – С. 7–9.

[15–М]. Зокиров, З.Х. Восстановление социальной справедливости как цель конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Научное знание современности: Материалы LVII Итоговой Международной научно-практической конференции «Юриспруденция и основы правового поведения в современном гражданском обществе» / Общество Науки и Творчества. Россия, Казань, 23 февраля 2018 г. – Казань, 2018. – С. 63–68.

[16–М]. Зокиров, З.Х. Конфискации имущества в уголовном праве Республики Таджикистан: некоторые изменения в условиях мировых тенденций [Текст] / З.Х. Зокиров // Сфера знаний: вопросы продуктивного взаимодействия наук в XXI веке: Сборник научных статей. - Казань, 2018. – С. 89–91.

[17–М]. Зокиров, З.Х. Моҳияти мусодираи молу мулк хамчун чазои иловагӣ [Матн] / З.Х. Зокиров // Маҷмӯи мақолаҳои конференсияи илмӣ-амалии ҳайати профессору омӯзгорони Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт. – Душанбе: Сухан, 2016. – С. 31–46.

[18–М]. Зокиров, З.Х. Проблемы исполнение конфискации имущества [Текст] / З.Х. Зокиров // Сборник статей двадцать второй международной научной конференции «Свобода и право» от 12 февраля 2018 г., Россия, Кемерово. – 2018. – С. 15–17.

[19–М]. Зокиров, З.Х. Сущность конфискации имущества как дополнительное наказания [Текст] / З.Х. Зокиров // Законодательства (научный журнал). – Душанбе, 2018. – № 3 (30). – С. 74–77.

[20–М]. Зокиров, З.Х. Конфискации имущества в международном уголовном праве [Текст] / З.Х. Зокиров // Материалы Международной научно-практической мероприятий «Сфера знаний: вопросы взаимодействия наук в современном образовательном процесс». – Сборник научных трудов Общество Науки и Творчества. – июль 2018 года / Под общ. ред. С.В. Кузьмина. – Россия, Казань. – С. 47–52.

[21–М]. Зокиров, З.Х. Таърих ва инкишофи институти мусодираи молу мулк то барқарорсозии Ҳокимияти Шӯравӣ дар Тоҷикистон [Матн] / З.Х. Зокиров // Паёми Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт (мачаллаи илмӣ). – 2019. – № 1 (1). – С. 84–91.

Нуктаҳои алоҳидаи диссертатсия дар шакли маъруза дар конференсияи илмӣ-назариявии устодони Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт бахшида ба 25-умин солгарди Истиқлолияти давлатии ҚТ (н. Рашт, с. 2016), конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Масъалаҳои мубрами таърихнигории тоҷик дар давраи муосир» (н. Рашт, с. 2017), маҷмӯи мақолаҳои бисту дуҷуми конференсияи илмӣ байналмилалӣ «Озодӣ ва ҳуқуқ» (12 феввали соли 2018, вилояти Кемерови ФР), конференсияи LVII илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Раванди интегратсионии ҷаҳони илм дар асри XXI» (28 феввали соли 2018, шаҳри Қазони ФР), конференсияи LVII илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Ҳуқуқшиносӣ ва асосҳои рафтори ҳуқуқӣ дар ҷомеаи муосири шаҳрвандӣ» (23 феввали соли 2018, шаҳри Қазони ФР), конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Соҳаи дониш: масъалаҳои муосири марҳилаи инкишофи фикрҳои илмӣ» (28 марти соли 2018, шаҳри Қазони ФР), конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Соҳаи дониш: масъалаҳои таъсири илм ба равандҳои муосири маориф» (26 июли соли 2018, шаҳри Қазони ФР) ва конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Соҳаи дониш: масъалаҳои продуктивии таъсири илм ба асри XXI» (29 августи соли 2018,

шаҳри Қазони ФР), конференсияи илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи «Накши Конститутсия дар инкишофи қонунгузори ҚТ (03 ноябри соли 2018, н. Рашт) ва конференсияи LXX илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Илми ҳуқуқшиносӣ ҳамчун асоси ташаккулёбии фарҳанги ҳуқуқӣ: масъалаҳои муосири марҳилаи инкишофи фикрҳои илмӣ» (27 март соли 2019, шаҳри Қазони ФР) нашр шудааст.

Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия ба сатҳи нағони илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ асоснок карда мешавад. Ҳамчунин, тарзи навишт, гузориши масъала, сабки диссертатсия саҳми шахсии муаллифро бозгӯ менамояд. Илова бар ин, аз тарафи муаллифи диссертатсия дар мақола ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ пешниҳодҳои ҷиҳати такмил бахшидани қонунгузори ҷиноятии ватанӣ ва фаъолияти мақомоти ҳуқуқтатбиқкунада дар соҳаи татбиқи меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ оид ба мусодираи молу мулк ҳамчун ҷазои ҷиноятӣ ироа гардид.

Дар умум таҳқиқоти диссертатсионии Зокирзода Зафар Хайрулло ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти № 505 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ аст. Ҳамин тавр,

Қарор карда шуд:

1. Диссертатсияи Зокирзода Зафар Хайрулло дар мавзӯи «Мусодираи молу мулк ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ» таҳқиқоти илмӣ-соҳавӣ ба ҳисоб рафта, ба талаботи пешбинигардидаи соҳиб шудан ба дараҷаҳои илмӣ ва додани унвонҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад.

2. Диссертатсияи Зокирзода Зафар Хайрулло дар мавзӯи «Мусодираи молу мулк ҳамчун намуди ҷазои ҷиноятӣ» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроии ҷазои ҷиноятӣ тавсия карда мешавад.

Хулоса дар чаласаи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул карда шуд.

Дар чаласа иштирок доштанд: 19 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ «тарафдор» – 19 нафар, «зид» – 0 нафар, «бетараф» – 0 нафар, суратмаҷлиси № 8 аз 04-уми марти соли 2020.

Раиси чаласа:

доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор,
и.в. мудири кафедраи ҳуқуқи
ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия

Сафарзода А.И.

Котиби чаласа:

номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
дотсенти кафедраи ҳуқуқи
ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия

Холиқзода Ш.Л.

Имзои А.И. Сафарзода ва Ш.Л. Холиқзодаро
тасдиқ мекунам: Сардори Раёсати кадрҳои
корхони махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.